

GORIŠKI SLOVENEK

Naročnine:

Italijanska kraljevina:	
Celo leto	Lir 10.— = K. 25.—
Pol leta	5.— = „ 12.50
Tri mesece	2.50 = „ 6.26
En mesec	1.— = „ 2.50

Oglasi:

Oglasi na tretji strani	Lir 1.— za vrsto
Oglasi na četrti strani	0.75 za vrsto
Mali oglasi	0.05 za besedo
Znižane cene za letne naročnike.	
Posamezna št. 10 cent. ali 20 vin.	

Izhaja vsako sredo in soboto.

Uredništvo in Upravištvo: Via Carducci št. 10, II. nad.

Gospodarsko ravnotežje v prihodnjosti.

Težak je bil boj, ki so ga bili velike svetovne države dolgo vrsto let pred svetovno vojno. V Nemčiji se je bila razvila industrija na nepričakovano visoko stopinjo, zato je iskala vedno novih odjemalcev, novih trgov ter je skušala pod raznimi pretvezami usiliti tujim narodom svoje izdelke. Sevé niso mogle tega druge države mirno prenašati, predvsem ne Anglija, ki je imela že davno pred Nemčijo visoko razvito industrijo ter je zalagala s svojimi izdelki ves svetovni trg. Skušale so zabraniti, da bi jih Nemčija ne izpodrinila s pozorišča ter bi jih gospodarsko ne uničila.

Stara Avstrija je bila že od nekdaj le nekak privesek Prusov ter je vršila vedno le to, kar so ji diktirali iz Berlina. Skrbela je le za nemške žide in za ogrske magnate, ki so imeli vlado v kleščah, vse druge, vzlasti pa Slovane, je tiščala ob steno. Industrija je bila vsa v rokah židov in raznih članov vladarske hiše, ki so izkoriščali položaj ter so drli vse podložne narode.

Razmerje med centralnimi državami in njih sosedi je bilo vedno napeto in politično ozračje je bilo neprestano polno elektrike, ki je vedno grozila slabo vreme. Ni čuda torej, da so se vesoljni narodi pripravljali za to nevihto, o kateri je vse govorilo, da je neizogibna, da je potrebna, da mora priti in ki je res štiri leta pretresala vesoljni svet. Narodi pa so ječali pod težo davkov, pod militarističnimi pripravi, pod biči, s katerimi sta jih krotila Berlin in Dunaj.

Prvi vzrok, iz katerega so se porodili drugi, je bilo gospodarsko nasprotje med Nemci in njih sosedi. Avstrijski narodi so čutili na svoji koži gospodarsko izkoriščanje po

Nemcih, a si niso mogli pomagati, ker jih je vlada vedno tiščala za vrat ter jih ščuvala drugega proti drugemu. Ententa dobro vé, da bi se to zlo lahko ponovilo v prihodnjosti, ko se bodo narodi zopet opomogli po ranah, katere jim je zasekala kruta vojna, zakaj tako številnega naroda, kot so Nemci, ni mogoče tako pritiskati ob steno, da bi ne mogel zopet vstati. Lahko bi se ponovil položaj, kot smo ga imeli pred vojno, lahko bi se ponovila vojna, ki bi bila tem groznejša, tem bolj krvava, kolikor bolj bi se razvili narodi. In pred vojno hoče ententa obraniti svoje sinove, svoje vnuke.

Vsi narodi naj bodo svobodni, svobodno, prosto naj razvija vsak svoje produktivne moči, svobodno naj izrablja naravne moči in moči narodove v svoj dobrobit, a le dotlej, dokler ne seže v področje sosedovo, dokler ne ogroža gospodarskih koristi svojih sosedov. Med narodi mora nastati ravnotežje, da bo na ta način onemogočen vsak gospodarski boj, ki ima za posledico mržnjo med narodi, oboroževanje in ki dovaja kaj lahko do vojne. Sevé pa s tem zopet ni rečeno, da bi morali vsi narodi enako živeti in imeti enako industrijo, saj je to tudi popolnoma nemogoče, saj producira vsaka dežela druge surovine, katere rabi industrija. Pač pa se mora uravnati produkcijo tako, da ne bo v nobeni deželi nastala hiperprodukcija, ki bi ne imela trga in ki bi vodila do nezadovoljstva med ljudstvom. Zato pa ravno hoče Wilson, naj se narodi združijo v svetovno zvezo, da bodo živeli med sabo v slogi kot bratje in naj razsoja prepire in nesoglasja med narodi posebno razsodišče. Potem bo pojenjala nezdrava konkurenca med narodi, ki je bila doslej vzrok mržnjam in sovraštvu, narodi se bodo drug druga čislali in spoštovali ter drug drugemu

pomagali, kot storé to sedaj med sabo pošteni posamezniki. Šibkejšim in slabejšim se ne bo treba bati, da bi jih izkoriščali mogočnejši sosedje, saj jim bo zagotovljen prost razvoj in se bodo lahko za vsako krivico pritožili na svetovno razsodišče.

Da bo to velika pridobitev za vse človeštvo, je jasno. Saj bodo odslej stremeli narodi le po razvoju ter ne bodo razmišljali kot doslej, kako bi se branili močnejšega sosedja, ki je ogrožal njih obstoj. Narodovo premoženje se ne bo zabijalo v mrtev kapital, v orožje in utrdbe, ampak se bo porabljal v dobrobit ljudstva, za njegov blagor, za njegov razvoj. Če bo ljudstvo klicalo po šolah, zahtevalo železnice, se vlada ne bo mogla izgovarjati, češ, da nima denarja, ugoditi bo morala narodovi zahtevi. S tem pa se bodo dvigali narodi in z višjo kulturno stopinjo se bo dvigala tudi proizvajalna moč narodova in narod bo bogatel.

Vzlasti pa bo to prineslo koristi nam, ki so nas tiščali mogočni sosedje doslej vedno ob tla. Naše ljudstvo je razumno in pridno, zato se bo narod hitro povzpел kvišku ter si bo opomogel tudi gospodarsko in gmetno, ker je pač največje važnosti.

Slovenci!

Čitajte in podpi-
rajte ta list kateri
je zagovornik Vaše
Pravice.

Postno premissljevanje.

(za zadnjo številko zakasnelo).

„Le vstani, borni narod moj
do danes v prah teptan,
pepelni dan ni dan več tvoj,
tvoj je — vstajenja dan!“

Veseli predpustni čas, čas brezskrbne mladine, ki živi le v trenutkih, ki živi le za zabavo in razveseljevanje, je prešel, prišel je svet post, čas resnega premissljevanja, čas pokore.

Pepelnica! — Ljudstvo, ki je hitelo doslej za zabavo, hiti danes trumoma v cerkev k pepelenju. Saj je prišel čas, ko človek ne sme misliti le na trenutek, ko mora razmišljati tudi bodočnost, večnost, ko mora prenehati življenje naslade in uživanja.

Pepelnica, ti si praznik našega naroda! Ko so drugi narodi živeli ter se veselili in radovali udobnega življenja, užival si ti žalostne dneve pepela. Stoletja si ječal v okovih suženjstva, tvoji sinovi so morali robotati oholemu tujcu, ki se je rogala tvojim sragam in tvoji boleti, tvoje hčere so bile v razveseljevanje kletim sovragom, katerih niso ganile solze njihovih žrtev.

Pritiskali so te mogočni sosedi, ki so si bili krivičnim potom prilastili oblast nad tabo in nad tvojo sveto zemljo. Izkoriščali so tvoje zmožnosti in tvojo pridnost, ko si pa ječal pod težkim pritiskom in ko si vzdihoval po zlati svobodi, katero si videl pri srečnih sosedi, so se norčevali iz tvojih vzdihov, ter te pritiskali še huje ob tla.

Naš sivi Krn, naša sinja Soča bi znala povedati, koliko gorja, koliko bede je prestal ta dolga stoletja naš ubogi narod na svoji s krvjo in s sragami prepojeni zemlji.

In prišlo je najhuje, kar je moglo priti. Tvoje sinove so gnali v boj na tiste, ki so te hoteli osvoboditi iz suženjstva, ki niso mogli več prenašati nasilja oholega tirana. Tvoji sinovi pa se niso zavedali tega, šli so z navdušenjem v boj ter so umirali za svoje tlačitelje in tirane. Cvet tvoje mladine, dik tvojega moštva, tvoje voditelje, ki so ti hoteli odpreti oči, da bi poznal prave sovraže, pa je odgnal kruti nasilnež, češ, da so veleizdajalci, ter jih je podavil kot divje zverine.

Dolga štiri leta je trajala krvava borba. Bili so to za naš narod dnevi bede, dnevi obupa, bili so mu dnevi pepelnice. Iztrebiti so hoteli sovraže tvoj rod z zemlje, s silo so hoteli zatreti tvojo govorico, da bi se polastili tvoje lastnine. Izpremenili so tvoja udobna bivališča v pepel, uničili so ti vso lastnino, a enega ti vendar niso mogli vzeti: iztrgati ti niso mogli iz srca ljubezni do rodne zemlje in do mile materine govorice.

In prišlo je, kar je moralo priti. Izbuknil je v srcih našega naroda

gnev do kletega sovraga in ljudstvo je otreslo težki jarem, kateri ga je tiščal skozi dolga stoletja. Njegovi hrabri sinovi pa so pometali od sebe orožje, vtisnjeno jim s silo v roko, ter so podali roko v spravo svojim rešiteljem.

Pepelni dan! — Danes ni si več dan pepela za naš narod, danes si dan, katerega je zrl v bodočnosti naš dični pesnik, dan ustajenja, dan zmage. Zmagala je demokracija, zmagala je ideja svobode in širti so okovi, v katerih je ječalo naše ljudstvo skozi stoletja. Življenje se začne za naš narod, ki bo na svoji zemlji svoj gospod. Prost tujih okov se bo razvijal svobodno in Večnik mu bo dal blagoslova, katerega je klical nanj že pred leti blagi Gregorčič. Naj se začne z današnjim dnem, našim dosedanjim praznikom, jasnejša bodočnost, ko bo živel naš narod življenje vredno njega samega.

Pepelnica pa nam ostani tudi v bodočnosti dan razmišljanja. Naj se uče naši sinovi in naši vnuki iz dosedanje bedne zgodovine življenja, da bo stal naš narod vedno čistih rok in vedrega čela med drugimi narodi, da ga bodo ti ljubili in čislali kot enakorednega soseda.

Kralj. Italijanska armada.

Guvernatorat Jul. Benečije.

Civilni urad.

štev. 03613

Ugotovitev vojne škode.

NAZNANILO.

Oziraje se na N. D. z dne 16. novembra 1918 štev. 1750 (Gazzetta Ufficiale del Regno z dne 25. novembra 1918 štev. 277) in N. D. z dne 3. januarja 1919 štev. 1 (Gazzetta Uff. z dne 8. januarja 1919 štev. 5) glede povračila vojne škode v ozemlju zasedenem od kral. armade izven meje kraljestva, je najvišje poveljstvo z okrožnico z dne 23. januarja 1919 določilo sledeče odredbe:

Oškojenec, ki da prednost za ugotovitev škode sodnemu postopanju, more se obrniti do dotičnega okrajnega sodnika ali do sodnega predsednika, v kojega območju se nahajajo poškodovani predmeti.

Ako pa stranka sama poskrbi za popis škode in hoče, da ji civilne ali vojaške oblasti potrdé ta popis, se obrne za Trst in okolico po določbi predzadnjega odstavka N. D. z dne 3. januarja štev. 1 na tehnični oddelek pri Guvernatoratu v Trstu ali na teritorialno ženijsko direkcijo v Trstu. Za druge politične okraje Jul. Benečije pa na dotični civilni komisariat.

Ako je bila škoda uže ugotovljena na podlagi avstrijskega zakona z dne 26. decembra 1912 štev. 236 B. L. I. morejo interesanti, (ako mislijo da je potrebno) ponoviti u-

gotovitev. Opomni se pa da ugotovitev škode ni neobhodno potrebna za poznejše povračilo škode, in ima le pomen previcnosti za one oškojence, ki se bojé, da bi izginili znaki, kateri dokažejo vrednost poškodovanih predmetov; zato bodo imele one oblasti, ktere likvidirajo škodo pravico v smislu št. 25 N. D. z dne 16. novembra 1918 štev. 1750 nadzorovati izid ugotovitve po N. D. z dne 3. januarja 1919 štev. 1 in morejo upoštevati v smislu čl. 6 gornjega dekreta N. D. z dne 16. novembra 1918 štev. 1750 vsak drugi dokaz glede izgube, poškodovanja ali uničenja premičnin in nepremičnin.

Ugotovitev škode ima namen, da se ohrani dokaz o stanju poškodovanih ali uničenih predmetov, in se ne sme zmešati z likvidacijo škode, ki se bode določila pozneje v soglasju z postopanjem ki bode določeno za celo kraljestvo.

Guvernator
PETITI.

Povračilo vojne škode.

RIM. Dne 27. Februarja je bil podpisan dekret glede povračila vojne škode z vsemi poboljšekami, ki jih predlagala parlamentarna komisija in z onimi ktere je zahtevale Ministertvo za obnovitev. Tako je napravila vlada lastno dolžnost proti onim pokrajinam ktere so trpele vsled vojne.

Nové lire z serijo.

Najvišje armadno poveljstvo je ukrenilo:

Čl. 1. V okupiranem ozemlju izven mej kraljestva imajo postavni kurz — od dneva ki bode razglašeno to povelje — italijanski državni bankovci kteri nosijo sledeče serije: Bankovci od 5 lir od serie 3227 do serie 3236; Bankovci od 10 lir od serie 2607 do serie 2616; Omenjeni bankovci imajo veljavo na podlagi povelja z dne 30. novembra 1918 in sicer v razmerju 40 centezimov za vsako krono.

Čl. 2. Od dneva in v roku ki se bode določil se bode lahko zamenjalo bankovce omenjenih seriji za krone v določenem razmerju.

Čl. 3. Kdor ne bi hotel sprejeti v plačilo navedene državne bankovce za določeno vrednost, se izroči vojaškemu sodišču in bode kaznovan do treh let vojaške ječe.

Narod brez časopisja je nem, ne more
se sporazumeti s svetom. Zato se oprimate
goriški Slovenci našega lista, ki hoče iz-
ražati vašo voljo in braniti vaše koristi.